

قسمتی از کارگاههای کارخانه بسته بندی خرمادر خرمشهر

علل رکود صادرات خرمای ایران

از مهندس فرشی

روشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

صادرات خرمای خود به چیز دیگر نمیتوان تلقی نمود. گر چه آمار میزان متوسط محصول خرمای سالیانه کشورهای مهم خرما خیز دنیا در شماره گذشته این مجله بطور تفصیل و وضوح درج گردیده لیکن برای اینکه خوانندگان محترم از میزان نسبی صادرات سالیانه کشورهای خرما خیز جهان مطلع شوند جدول شماره یک را که در صفحه بعد درج شده ملاحظه فرمایند.

آن در سال در حدود ۲۲۵۳۳۹ تن تخمین میگردد و با اینکه محصول خرمای ایران مرغوب و مناطق خرما خیز آن از نظر وسعت و استعداد چندان تفاوتی با عراق نداشته و دارای ۲۷۰۰۰۰ تن محصول خرما در سال میباشد متأسفانه معدل صادرات خرمای سالیانه ایران کمتر از ۳۰۰۰۰ تن (۱۰-۱۱ درصد کل محصول) میباشد که این تفاوت فاحش و ناچیزی رقم صادرات خرمای ایران را در مقایسه با صادرات خرمای کشور عراق جز مسامحه و غفلت ما در اصلاح و توسعه و بهبود صادرات خرمای کشور خود و جدیت و فعالیت های بی سابقه کشور رقیب در بهبود

محصول خرماً را در دنیا به ثبوت می رساند و در اثر همین امر غالب کشورهای خرما خیز دنیا و حتی ایران که وسایل رقم بندی بسته بندی و ضد عفونی صحیح آنها ندارند ناچار به مصرف محصول خرمای خود افزوده اند و چون خرما محصول بسیار مفید و مغذی میباشد و در اثر داشتن بیش از ۷۰ درصد کاربوئیدرات دارای ۲۶۶۷ کالوری است در اکثر کشورهای عقب مانده بجای نان و غذا مصرف میشود و تنها کشوری که در مورد تولید و صادرات خرما در جهان گوی سبقت را ربوده است، کشور همسایه ما عراق میباشد بطوریکه معدل محصول خرمای پنج ساله اخیر این کشور در حدود ۳۲۴۰۰۰ تن و معدل پنجساله صادرات خرمای

بطوریکه در شماره گذشته گفته شد میزان کل محصول خرمای سالیانه جهان در حدود ۱۴۲۳۵۰۰ تن تخمین میگردد که از این مقدار سالیانه معادل ۴۷۶۰۰۰ تن از کشورهای مولد خرما به کشورهای خریدار و مصرف کننده آن صادر میگردد. بعبارت دیگر صادرات خرما در جهان معادل ۳۰ الی ۳۲ درصد کل محصول تولیدی آن و شاید قدری هم کمتر میباشد و این نشان میدهد نه فقط رقم نسبی صادرات خرما نسبت به میزان کل محصول آن با مقایسه با سایر فرآورده های کشاورزی کمتر است بلکه وفور و زیادی بیش از حد

(جدول ۱) میزان صادرات خرماي پنجساله کشور های مهم خرما خیز جهان را نشان میدهد:

ردیف	نام کشورهای صادرکننده	سال ۱۹۵۴	سال ۱۹۵۵	سال ۱۹۵۶	سال ۱۹۵۷	سال ۱۹۵۸	معدل پنجساله
		(تن)	(تن)	(تن)	(تن)	(تن)	(تن)
۱	عراق	۲۹۵۱۶۰	۲۶۴۱۳۰	۲۵۲۹۷۶	۲۰۹۸۵۶	۱۴۰۵۷۲	۲۲۵۳۳۹
۲	ایران	۳۰۷۲۸	۲۶۰۵۳	۲۸۷۸۵	۳۰۸۴۵	۳۲۴۲۴	۲۹۷۶۷
۳	سوریه و لبنان	۲۲۹۰۰	۳۰۳۰۰	۲۴۷۰۰	۲۸۲۰۰	۲۶۵۰۰	۲۶۵۲۰
۴	الجزایر	۲۰۹۵۰	۲۶۱۳۴	۱۶۵۳۱	۱۶۴۳۷	۱۸۸۳۷	۱۹۷۷۸
۵	مصر	۲۶۱۱۹	۲۰۰۰۸	۸۲۲۱	۱۷۴۵۲	۱۸۵۰۰	۱۸۰۶۰
۶	عمان	۱۲۳۵۷	۱۱۱۴۱	۱۷۱۶۰	۱۱۱۹۸	۱۰۵۰۰	۱۲۶۱۱
۷	عدن	۱۲۸۴۰	۱۲۵۶۹	۸۹۸۵	۹۴۴۴	۸۵۷۰	۱۰۴۸۲
۸	آفریقای فرانسه	۶۴۰۰	۸۳۳۰	۸۲۷۴	۷۴۸۸	۷۰۱۶	۷۵۰۱
۹	عربستان سعودی	۶۹۱۹	۴۲۰۴	۹۸۸۶	۱۵۲۷۳	۱۲۳۲۱	۹۷۲۱
۱۰	پاکستان	۱۵۹۰۶	۳۶۰۰	۶۲۷۵	۶۳۵۹	۶۱۵۰	۷۶۴۸
۱۱	سودان	۵۷۲۰	۵۹۷۰	۷۳۸۰	۶۸۸۰	۱۷۲۰	۵۵۳۴
۱۲	تونس	۲۶۰۰	۲۹۰۰	۳۴۰۰	۲۱۰۰	۳۵۰۰	۲۹۰۰
۱۳	آمازونی آمریکا	۶۴۲	۷۱۹	۹۶۲	۱۳۱۱	۱۵۲۰	۱۰۳۱
۱۴	آمریکای لاتین	۶۴۵	۳۴۳	۲۷۹	۳۷۵	۳۸۷	۴۰۶
۱۵	مراکش	۲۸۴	۲۴۴	۱۸۸	۱۰۲	۱۴۰	۱۹۱
۱۶	کشورهای اروپایی	۳۸۰۶۶	۴۱۱۲۳	۴۲۵۰۰	۴۰۵۰۰	۳۴۱۰۰	۳۹۲۵۸
۱۷	سایر کشورها	۵۷۸۸۸	۷۴۳۶۸	۴۲۰۴۸	۳۹۶۵۷	۳۷۴۰۰	۵۰۲۵۲
جمع		۵۲۰۱۲۴	۵۳۲۷۳۶	۴۷۸۵۰۰	۴۴۳۴۷۷	۳۶۰۱۵۷	۴۶۶۹۹۹

آن قرار گرفته و دولت و مردم عراق بیش از حد توجه و علاقه به نخلستان های خود دارند .
 ۲ - کشور عراق سالهاست توجه مخصوصی نسبت به تولید و صادرات خرماي خود مبذول داشته و علاوه بر مساعی زیاد نسبت به توسعه صادرات خرماي خود و ترویج فروش آن در بازارهای کشور های خارجه در اثر تشکیل يك سازمان صحیح خرما و اتحادیه مربوط بآن و استفاده از کمکهای مالی و فنی دولت کارگزاران های رقم بند و بسته بندی و ضد عفونی خرما نیز در اکثر نواحی خرما خیز کشور مزبور تاسیس شده و مقررات و قوانین مخصوصی نیز برای توسعه و صادرات خرما وضع گردیده و از طرف دیگر از صادرات محصول خرماي نامرغوب و پست نیز معانتت شد است .

برای اینکه عمل اساسی و نواقص عمده موجود در تهیه و صادرات خرماي ایران را مشخص نمائیم بهتر است وضع خرماي ایران را با وضع خرماي عراق و اهمیت میزان تولید و صادرات کشور مزبور مقایسه نمائیم .
۱- دوری مناطق خرما خیز ایران از مرکز کشور و عدم توجه کافی دولت در عمران و آبادی مناطق مزبور :
 اکثر مناطق خرما خیز ایران در نواحی بسیار دور دست و در سواحل و کناره خلیج فارس قرار دارد که اصولاً کم جمعیت و دور از هرگونه فعالیت های عمرانی و اقتصادی میباشد در صورتیکه قسمت اعظم مناطق خرما خیز کشور عراق علاوه بر جنبه تمرکزی در اطراف خود پایتخت و مرکز آن کشور و سایر شهرهای مهم

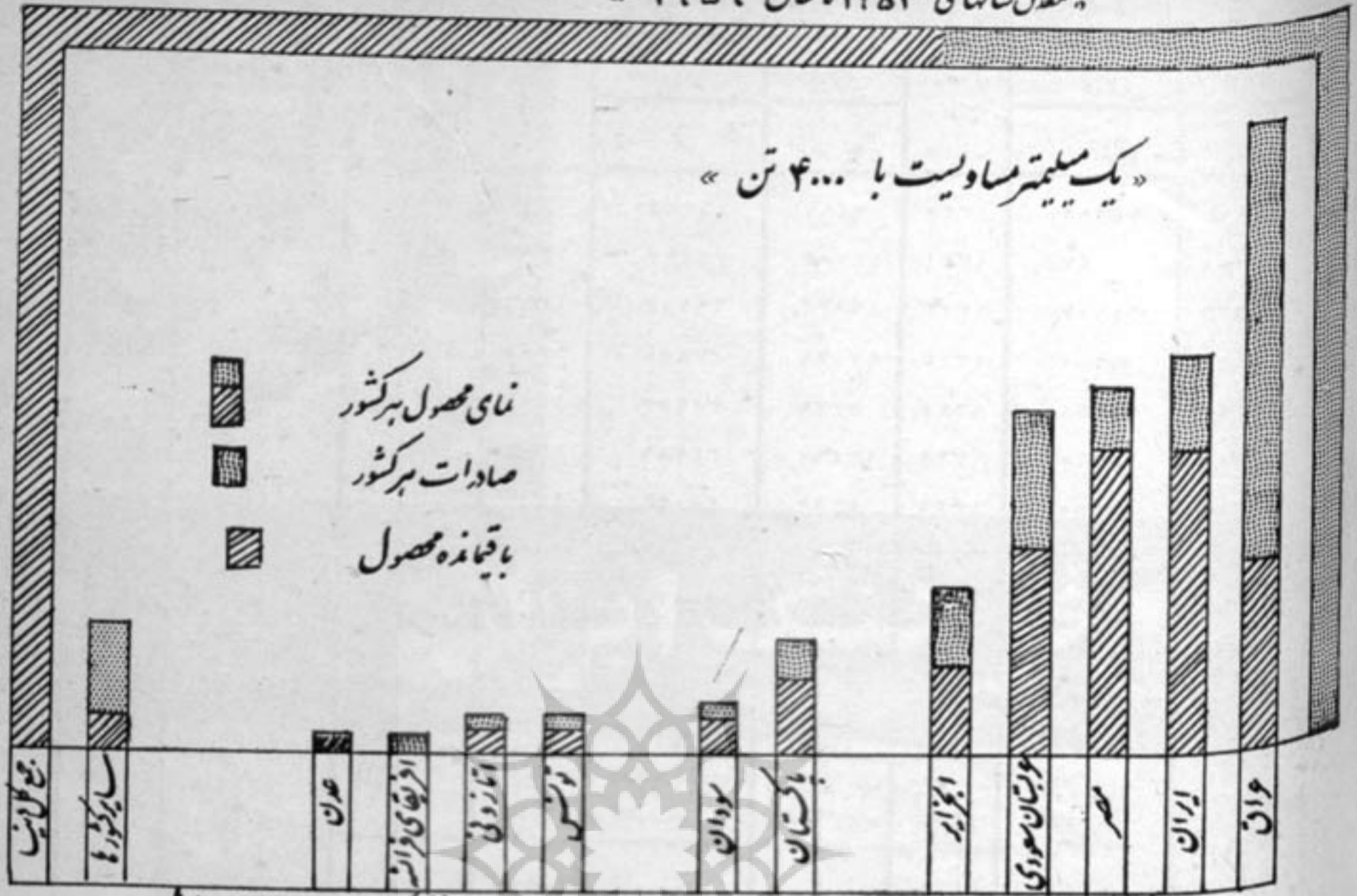
نیز در سالهای بحرانی جلوگیری نشده است .
 و بطور کلی ترقی و پسا تنزل صادرات خرماي کشور ما تابع مقتضیات وقت و کمی و یاز یادی عرضه و تقاضا بوده و صرف نظر از این موضوع صادرات خرماي ایران از ۳۰ الی ۴۰ سال باینطرف عوض ترقی بمیزان قابل ملاحظه ای تنزل نموده زیاده در سال های ۱۳۰۱ الی ۱۳۱۱ معدل ده ساله صادرات خرماي کشور بیش از ۳۲۰۰۰ تن در سال بوده و حتی در بعضی از سالها ایران بیش از ۴۸۰۰۰ تن خرما صادر نموده و صادرات خرماي عراق در آن سالها کمتر از ایران بوده در صورتیکه معدل پنجساله اخیر صادرات خرماي عراق در حدود ۲۲۵۳۳۹ تن و معدل صادرات خرماي پنجساله اخیر ایران در حدود ۲۹۷۰۰ تن میباشد .

علل اساسی وقفه و عدم پیشرفت صادرات خرماي ایران
 در مورد علل اساسی عدم پیشرفت صادرات خرماي ایران گفتنی زیاد است . بطوریکه این مقاله کنجایش آنرا ندارد ولی قبل از هر چیز باید به ارقام صادرات خرماي کشور در سال های گذشته مراجعه کرد و نویسنده برای مقایسه و بحث این موضوع آمار صادرات خرماي پنجساله و پنجساله کشور را باز جمعات و صرف وقت زیاد جمع آوری کرده در جدول شماره ۲ از نظر خوانندگان محترم میکذارند و بطوریکه از آمار مزبور معلوم میشود از آن تاریخ تاکنون نه فقط در مورد توسعه و بهبود صادرات خرماي کشور کاری انجام نداده ایم از رکود صادرات آن

نمودار محصول و صادرات خرماهای کشور با محکم خرما خیز دنیا

« معدل سالهای ۱۹۵۴ تا سال ۱۹۵۹ »

تنظیم کننده همیش فرشی

جدول شماره ۳ میزان صادرات خرماهای کشور عراق بکشورهای مختلف دنیا

نام کشور	معدل ۱۹۳۴-۳۸ (تن)	معدل ۱۹۵۱-۵۴ (تن)	۱۹۵۵ (تن)	مطالعات ۱۹۵۶ (تن)	۱۹۵۷ (تن)	۱۹۵۸ (تن)
کشورهای متحده امریکا	۲۳۹۷۰	۱۷۴۶۴	۱۸۱۵۲	۱۳۲۳۲	۱۸۰۹۱	۱۴۰۹۸
کانادا	۳۳۰۴	۵۹۷۸	۱	۲۹۸۸	۴۹۹۹	۶۳۷۶
کشورهای اروپائی	۲۴۹۲۲	۱۶۶۹۵	۱۸۹۰۰	۲۹۰۶۶	۱۷۰۲۴	۱۰۰۰۶
عراق	۱۷۳۱۱	۱۲۶۶۶	۱۲۵۶۹	۸۹۸۶	۹۴۴۴	۷۶۱۴
استرالیا	۴۹۶۸	۴۷۴۸	۳۹۵۹	۳۳۸۲	۳۳۳۵	۳۵۱۸
سومالی انگلیس	۱۰۲۰	۱۹۸۴	۶۱۷۵	۳۴۰۱	۳۰۵۴	۵۷۸۸
سیلان	۱۰۴	۲۷۷۷	۳۳۴۴	۸۸۹	۳۴۸۱	۱۸۰۳
مصر	۱۲۰۳	۲۵۸۷۰	۲۰۰۰۸	۸۲۲۱	۱۷۴۵۲	۱۳۲۸۲
هندوستان	۶۴۷۱۵	۶۹۹۰۵	۸۳۳۱۹	۵۱۱۹۳	۴۵۱۹۲	۲۹۴۵۷
اندونزی	۸۸	۴۶۷۷	۶۸۴۹	۳۹۶۱	۱۵۷۴	-
ژاپن	۱۶	۱۳۲	۵۲۴	۵۷۵۵۵	۲۳۰۴	۷۵
سایر کشورها	۴۵۰۲۰	۸۹۵۳۰	۹۵۳۳۰	۷۰۱۱۲	۷۶۲۱۶	۹۷۵۶۷
جمع کل	۱۷۱۰۵۱	۲۵۲۶۲۶	۲۶۴۱۳۰	۲۵۲۹۷۶	۲۰۲۱۶۶	۴۰۵۷۲

جدول شماره دو - آمار صادرات ۵۵ ساله خرماي ايران را از سال ۱۲۸۴ (۱۹۰۵) تا آخر سال ۱۳۳۸ (۱۹۵۹) با تعيين وزن و ارزش نشان ميدهد:

سال	وزن تن	ارزش هزار ريال	سال	وزن تن	ارزش هزار ريال	سال	وزن تن	ارزش هزار ريال	
۱۲۸۴	۷۰۸۸	۱۶۶۴	۱۳۰۲	۲۱۳۹۴	۷۴۹۷	۱۳۲۰	۱۰۳۱۵	۳۹۶۳	
۱۲۸۵	۴۶۴۱	۲۲۳۶	۱۳۰۳	۳۱۴۹۳	۱۲۰۰۳	۱۳۲۱	۴۷	۵۰	
۱۲۸۶	۸۶۰۵	۳۹۴۵	۱۳۰۴	۴۶۱۵۷	۱۶۸۳۴	۱۳۲۲	۴۱۰۷	۶۶۴۶	
۱۲۸۷	۹۹۲۶	۲۵۱۳	۱۳۰۵	۳۳۹۵۵	۱۲۰۷۶	۱۳۲۳	۶۲۸۰	۸۴۱۴	
۱۲۸۸	۸۵۶۵	۳۳۲۹	۱۳۰۶	۳۵۹۵۳	۸۷۷۹	۱۳۲۴	۱۶۷۲۸	۲۶۳۹۷	
۱۲۸۹	۱۰۱۷۲	۳۷۷۲	۱۳۰۷	۳۴۲۸۱	۱۳۴۹۰	۱۳۲۵	۲۸۳۴۰	۶۱۷۹۷	
۱۲۹۰	۱۱۸۹۵	۴۲۱۰	۱۳۰۸	۲۸۰۵۶	۹۷۸۱	۱۳۲۶	۴۸۲۸۰	۱۰۷۵۲۹	
۱۲۹۱	۱۰۵۹۰	۳۹۹۱	۱۳۰۹	۲۸۶۰۰	۸۷۷۶	۱۳۲۷	۲۵۴۸۳	۶۲۹۵۹	
۱۲۹۲	۷۳۷۹	۲۸۰۵	۱۳۱۰	۴۰۰۷۲	۱۳۱۲۱	۱۳۲۸	۱۰۱۸۷	۲۲۳۵۲	
۱۲۹۳	۱۲۴۸۵	۴۸۴۵	۱۳۱۱	۲۵۵۲۰	۷۶۳۷	۱۳۲۹	۱۹۷۱۷	۳۹۹۱۹	
۱۲۹۴	۶۴۲۸	۳۱۶۳	۱۳۱۲	۲۵۶۶۷	۸۶۲۱	۱۳۳۰	۲۶۲۷۰	۵۶۸۶۳	
۱۲۹۵	۴۰۰۷	۱۴۹۹	۱۳۱۳	۲۸۳۰۵	۸۵۳۳	۱۳۳۱	۲۹۳۹۶	۸۶۴۹۹	
۱۲۹۶	۴۳۷۹	۱۵۴۰	۱۳۱۴	۳۴۱۵۲	۱۰۳۳۰	۱۳۳۲	۲۰۱۴۱	۸۸۸۶۰	
۱۲۹۷	۶۶۸۳	۱۹۸۹	۱۳۱۵	۲۶۰۲۵	۸۵۵۸	۱۳۳۳	۳۲۴۲۴	۱۱۶۶۱۶	
۱۲۹۸	۱۶۷۱۴	۵۷۹۶	۱۳۱۶	۲۶۳۰۴	۷۱۴۳	۱۳۳۴	۳۰۸۴۵	۷۳۱۰۱۷	
۱۲۹۹	۱۷۸۷۴	۶۱۸۳	۱۳۱۷	۲۲۳۹۱	۷۱۷۱	۱۳۳۵	۲۸۷۸۵	۹۳۴۱۰	
۱۳۰۰	۲۰۲۳۰	۷۲۳۳	۱۳۱۸	۱۴۶۹۵	۶۱۱۶	۱۳۳۶	۲۶۰۵۳	۱۲۴۰۱۱	
۱۳۰۱	۲۲۳۸۸	۷۶۹۵	۱۳۱۹	۲۷۳۴	۹۵۹	۱۳۳۷	۳۰۷۲۸	۱۴۵۵۶۵	
		ارقام سال ۱۳۳۸ تقریبی است و احتمال دارد رقم حقیقی قدری بیشتر از این باشد				۱۳۳۸		۱۸۰۶۳	۹۶۹۳۳۰۰۰

کارخانه بوسيله هوش عمليات اقتصادي امريکا در ايران تحويل شده و بابت بهره برداري اين کارخانه در خرما مشهوره ها کارخانه نظير آن که اميد است در آتیه بوسيله اشخاص ذي نفع و کمک دولت در مناطق خرما خيز کشور تاسيس گردد و هم چنین با تشکيل سازمان خرما در کشور نیز اميد است که در آینده صادرات خرماي ايران پيشرفت قابل توجهی بکنند. ■■

و ماشينهای هسته گيري خرما میباشد و من یکبار در قدیم برای العین دیدم که کارگران با وضع رقت باری هسته خرما را بادت و بوسيله دندان از خرما بیرون میآوردند.

خوشبختانه سازمان برنامه در مورد اصلاح خرماي کشور کمکهای شایان توجهی مبذول داشته و بکوشش این سازمان اخیراً يك کارخانه بسته بند و ضد عفونی خرما در نزدیکی خرما شهر تاسيس شده که ظرفیت آن در فصل بهره برداري در سال در حدود ۳۰۰۰ الی ۵۰۰۰ تن میباشد.

قسمت عمده ماشين آلات این

مناسفانه مانه فقط فاقد چنین سازمان و اتحادیه ای در مورد توسعه و بهبود صادرات خرما میباشد از طرف مقامات مسئول نیز توجه و کمکهای کافی در مورد توسعه و اصلاح صادرات خرماي کشور مبذول نمیگردد.

کارگاههای کوچکی هم که از طرف چند بازرگان در مورد بسته بندی خرما در خوزستان تاسيس گردیده بقدری ناقص و مخالف با اصول بهداشت میباشد که هرگونه اميد برای اصلاح و بهبود صادرات خرماي کشور را بهبود میدهد.

کارگاههای مزبور فاقد وسایل